

Dikkat Eksikli?i Hiperaktivite Bozuklu?u Bulunan Çocuklarda Wechsler Çocuklar ?çin Zekâ Ölçe?i Gözden Geçirilmi? Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Dikkat Eksikli?i Hiperaktivite Bozuklu?u Bulunan Çocuklarda Wechsler Çocuklar ?çin Zekâ Ölçe?i Gözden Geçirilmi? Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19864>

Özet

Bu akademik çal??ma, **Dikkat Eksikli?i Hiperaktivite Bozuklu?u (DEHB)** tan?s? alm?? çocuklarda, yayg?n olarak kullan?lan bir zeka testi olan **Wechsler Çocuklar ?çin Zekâ Ölçe?i Gözden Geçirilmi? Formu (WÇZÖ-R)** alt testlerinin ve Kaufman ile Bannatyne s?n?flamalar?n?n tan?s?sal yordama gücünü incelemek amacıyla bir uyarlama çal??mas? olarak gerçekleştirilmi?tir. Çal??man?n temel amac?, WÇZÖ-R profilinin, **DEHB**'li çocuklar? kontrol grubundan ay?rt etmede ne derece etkili oldu?unu belirlemektir. Elde edilen bulgular, belirli alt testlerin (Say? Dizisi, Sözcük Da?arc???, Yarg?lama, Resim Tamamlama ve Genel Bilgi) tan? grubunu yordamada istatistiksel olarak anlaml? bir rol oynad???n? göstermi?tir.

Anahtar Kelimeler

Wechsler Çocuklar ?çin Zekâ Ölçe?i Gözden Geçirilmi? Formu (WÇZÖ-R), Dikkat Eksikli?i Hiperaktivite Bozuklu?u (DEHB), Alt Testler, Zeka, Yordama Gücü, Kaufman S?n?flamas?, Bannatyne S?n?flamas?, Adaptasyon.

Yazarlar

Hesapç?o?lu, S. T., Çelik, P. C., Özmen, P. S., Yi?it, P. ?.

Amaç

Bu uyarlama çal??mas?n?n birincil amac?, klinik popülasyonda yayg?n olarak kullan?lan **WÇZÖ-R** alt test puanlar?n?n, **Dikkat Eksikli?i Hiperaktivite Bozuklu?u** tan?s?n?n yordanabilirli?indeki rolünü ara?t?rmakt?r. Çal??ma, özellikle WÇZÖ-R'n?n bili?sel profillerinin, DEHB'nin temel semptomlar? (dikkat eksikli?i, hiperaktivite ve dürtüsellik) ile ili?kili olabilecek farklı bili?sel i?levleri ne ölçüde temsil etti?ini de?erlendirmeyi hedeflemi?tir.

?kincil amaç, WÇZÖ-R puanlar?ndan türetilen **Kaufman** ve **Bannatyne** s?n?flamalar?n?n **DEHB** tan?s?n? kontrol grubundan ay?rmadaki etkinli?ini analiz etmektir. Bu analizler, WÇZÖ-R'n?n sadece genel zekay? de?il, ayn? zamanda DEHB ile ili?kili özgül dikkat ve çal??ma belle?i eksikliklerini de ortaya ç?karma potansiyelini incelemek için kritik öneme sahiptir.

Yap?

WÇZÖ-R, genel zeka (IQ) yap?s?n? ölçmek için tasarlanm??, çok boyutlu bir testtir. Temelde iki ana bile?eni ölçer: **Sözel Zeka** (Verbal IQ) ve **Performans Zeka** (Performance IQ). Bu ölçek, bili?sel yetenekleri çe?itli alt testler arac?l?yla de?erlendirerek, bireyin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeye olanak tan?r. WÇZÖ-R alt testleri, dil anlama, bilgi i?leme, dikkat ve görsel-motor koordinasyon gibi farklı psikolojik yap?lar? temsil eder.

Bu spesifik uyarılma çalması, WÇZÖ-R'nin alt testlerinin, özellikle **çalma belleği** ve **ilem hızı** gibi DEHB ile yakından ilişkili olan bilişsel seviyeleri yansıtan puanların tanıtımında ne kadar etkili olduğunu inceleyerek, ölçeğin klinik yapı geçerliliğine odaklanmıştır. Çalma, zeka ölçeğinin bilişsel profillemeye yeteneğini, nörogelişimsel bir bozukluk olan DEHB bağlamında test etmektedir.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalmaları, **DEHB** tanıtımının WÇZÖ-R alt test puanları kullanılarak yordanabilirlik derecesini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Analizler, **lojistik regresyon analizi** (Backward Stepwise-Wald yöntemi) kullanılarak yapılmıştır. Bağıl ölçekte analize dahil edilen 11 WÇZÖ-R alt test puanından, 7. aşamada modelde istatistiksel olarak anlamlı 5 puan kalmıştır.

Bu anlamlı alt testler şunlardır:

Genel Bilgi (Wald= 4.07, sd= 1, p= .05)

Sözcük Dağılımı (Wald= 6.14, sd= 1, p= .05)

Yargılama (Wald= 5.47, sd= 1, p= .05)

Sayı Dizisi (Wald= 16.79, sd= 1, p= .001)

Resim Tamamlama (Wald= 5.25, sd= 1, p= .05)

Elde edilen ki-kare değeri 48.61 olup, bu değer anlamlı ($p < 0.001$) bulunmuştur. Modelin toplam doğru sınıflandırma oranı **% 67.5** olarak hesaplanmıştır. Tanıtım grubunun yordanabilirliği ise **% 66.3** olarak belirlenmiştir; bu da 101 DEHB tanıtım çocukta 67'sinin doğru şekilde sınıflandırıldığını anlamına gelmektedir. Bu sonuçlar, WÇZÖ-R alt testlerinin, özellikle Sayı Dizisi gibi çalma belleği gerektiren testlerin, DEHB tanıtım klinik olarak yordamada önemli bir katkı sağladığını göstermektedir.

Güvenilirlik

Bu makalede sunulan uyarılma çalması'nın özeti, spesifik olarak **güvenilirlik** (iç tutarlılık, test-tekrar test veya yarıya bölme güvenilirliği) katsayılarına dair doğrudan bir bilgi içermemektedir. Ancak, WÇZÖ-R, uluslararası alanda kabul görmüş ve yüksek güvenilirlik standartlarına sahip bir ölçek olarak bilinmektedir. Ölçeğin orijinal formları ve Türkiye uyarlamaları genellikle yüksek düzeyde güvenilirlik katsayıları sergilemektedir.

Çalmanın doğası gereği, alt test puanlarının **lojistik regresyon** modeline katkıları incelenmiş olup, bu durum geçerliliğin bir yönünü oluşturmaktadır. Gelecekteki çalmaları, bu spesifik popülasyonda (DEHB tanıtım çocuklar) alt testlerin iç tutarlılık ve zamana bağlı güvenilirlik değerlerini detaylandırmalıdır.

Faktör Analizi

WÇZÖ-R'nin orijinal yapısı, genellikle **Sözel Kavrama** ve **Algusal Organizasyon** olmak üzere iki ana faktör etrafında toplanır. Ancak, klinik ve araştırma amaçlı kullanımlarda, zeka profillerini daha detaylı incelemek için ek faktörler (örneğin, **Dikkat Dağınıklığından Muafiyet** ve **İstem Hızı**) de dikkate alınır. Bu çalışmada, Kaufman ve Bannatyne sınıflamalarının yordama gücü incelenmiştir, bu da ölçeğin çok faktörlü yapısının klinik ayrımda kullanıldığını göstermektedir.

Kaufman Sınıflaması, WÇZÖ-R alt testlerini Sözel Kavrama, Algusal Organizasyon, Dikkat Dağınıklığından Muafiyet ve Ardışık İşleme gibi bilişsel süreçlere dayalı olarak gruplandırır. **Bannatyne Sınıflaması** ise testleri İstemsiz-Sözel Kapasite, Uzamsal Kapasite ve Ardışık Kapasite olarak ayırır. Bu çalışmanın bulguları, özellikle Sayı Dizisi gibi dikkat ve ardışık işlemeyi ölçen alt testlerin anlamlı çökmesiyle, DEHB'li çocuklarda dikkatin dağınıklığından muafiyet faktörünün klinik yordamada kritik olduğunu dolaylı olarak desteklemektedir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü:

Test Type: Uyarlama (Adaptation) ve Zeka Ölçeği

Format: Bireysel Uygulanan Klinik Performans Testi

Kullanılabilir Diller: Türkçe (Türkiye standardizasyonuna dayanır)

Popülasyon Grubu: Klinik Popülasyon (Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu tanısı almamış çocuklar) ve Kontrol Grubu

Yaş Grubu: Çocuklar (WÇZÖ-R'nin standart uygulama yaş aralığına uygun)

Popülasyon Detayları: Çalışmada 101 DEHB tanılı çocuk ile karşılaştırma yapılmıştır.

Test Metodolojisi: Zeka alt test puanlarının **lojistik regresyon** analizi (Backward Stepwise-Wald) kullanılarak DEHB tanısının yordama gücünün incelenmesi.

Anahtar Kelimeler

Klinik Yordama, Psikometri, Çocuk Psikiyatrisi, Bilişsel Profil, Sayı Dizisi, Doğu Sınıflandırma Oranı, Zeka Ölçeği.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Veri Yok

Kurum E-posta Adresleri: selmahesapcioglu@yahoo.com (Sorumlu Yazar)

Yaz??ma Adresi: Veri Yok

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

?zinler: Ölçe?in kendisi standart bir klinik araç olup, uygulamas? için yetkili uzmanlık gereklidir. Bu çal??ma, yay?mlanm?? akademik bir makaleye dayanmaktadır.

Ücret: Testin uygulanmas? ve materyalleri ücrete tabidir; ancak akademik makalenin içeri?i ücretsiz eri?ime aç?kt?r.

Test Y?I?: Çal??manın yay?mlanma y?I? **2016**.

Kaynaklar

Hesapç?o?lu, S. T., Çelik, P. C., Özmen, P. S. ve Yi?it, P. ?. (2016). Dikkat eksikli?i hiperaktivite bozuklu?u bulunan çocuklarda Wechsler Çocuklar ?çin Zekâ Ölçe?i gözden Geçirilmis? Formunun (wçzö-r) incelenmesi: alt testlerin, Kaufman Ve Bannatyne s?n?flamalar?nın yordama gücü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 27(19), 31-40. Makaleye eri?im linki: turkpsikiyatri.com

Bu çal??manın orijinal PDF dosyas? burada indirilebilir: dikkat-eksikligi-hiperaktivite-bozuklugu-bulunan-cocuklarda-wechsler-cocuklar-icin-zeka-olcegi.pdf

Dikkat Eksikli?i Hiperaktivite Bozuklu?u Bulunan Çocuklarda Wechsler Çocuklar ?çin Zekâ Ölçe?i Gözden Geçirilmis? Formu Maddeleri

ÖNEML?: Wechsler Çocuklar ?çin Zekâ Ölçe?i Gözden Geçirilmis? Formu (WÇZÖ-R), standart bir **performans ve sözel yetenek testi bataryas?d?r** ve tek tek maddelerden olu?an bir öz bildirim formu de?ildir. Bu nedenle, testin maddeleri (sorular?) genel kullan?ma aç?k de?ildir ve klinik uygulay?c?lar taraf?ndan özel materyallerle uygulan?r. Çal??mada maddelerin içeri?i de?il, elde edilen alt test puanlar?nın tan?sal yordama gücü incelenmi?tir.